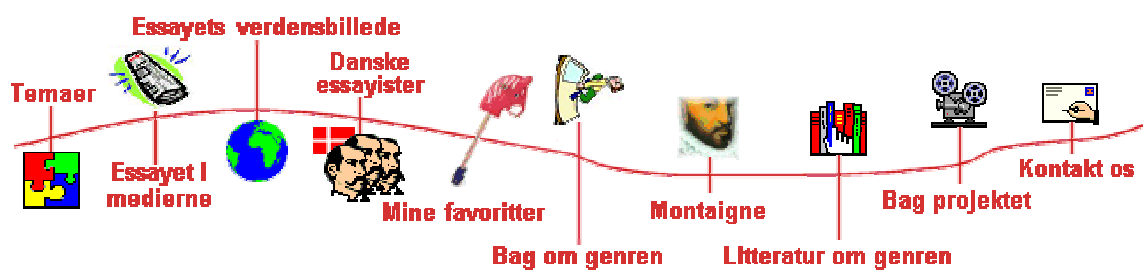

Formidling af essayets potentialer

- om udviklingen af Essayet - en
øjeåbner

Essayet - en øjeåbner tilgængelig på:

<http://www.silkeborg-bibliotek.dk/hovedmenu/oplevelse/essays>

7. semester: Erhvervsrelateret projekt

3. januar 2003

Vejleder: Jan Graulund

Formidling af essayets potentialer

- om udviklingen af Essayet - en
øjeåbner

Danmarks Biblioteksskole, Aalborgafdelingen, 3. januar 2003.

Jesper Abild Jensen

Abstract

Denne rapport omhandler webformidling af litteratur, nærmere bestemt genren essay. Rapporten beskriver projekt *Formidling af essayets potentialer*, udarbejdet i samarbejde med Silkeborg Bibliotek. Projektet munder ud i et produkt, et websted med titlen *Essayet en - øjeåbner*. Rapporten gennemgår arbejdsprocessens metoder, herunder selektion af indholdet til formidlingen, designmæssige principper og problemstillinger, overvejelser over brugervenlighed samt værdiforøgelse i formidlingen af genren på Internettet. Sluttelig konkluderes og evalueres der på resultatet af det færdige webprodukt.

Indholdsfortegnelse

1. Problemformulering	6
2. Formålet med projektet	7
3. Metode	7
3.1 En SWOT-analyse af projektets karakter	8
3.1.1 "STRENGTHS"	9
3.1.2 "WEAKNESSES"	10
3.1.3 "OPPORTUNITIES"	11
3.1.4 "THREATS"	11
4. På sporet af projektets arbejdsproces	12
4.1 Hvad er mit produkt egentlig for noget?	13
4.1.1 HVAD KAN PRODUKTET BRUGES TIL?	14
4.2 Målgruppen	14
4.2.1 KOMMENTAR TIL DE "MAGISKE" STATISTIKKER	15
4.2.2 KOMMENTAR VEDRØRENDE FORUDSÆTNINGSNIVEAUER FOR FORMIDLINGEN	15
4.3 Hvordan har jeg udviklet produktet?	16
4.3.1 ANALYSEMETODE TIL PROJEKTET	16
4.4 Pilotundersøgelsen	17
4.4.1 RESPONDENTERNE	17
4.4.2 UNDERSØGELSESDSIGN	18
4.4.3 UNDERSØGELSESMETODE OG DATATYPE	18
4.4.4 UNDERSØGELSESPØRGSMÅL	19
4.4.5 EVALUERING OG KRITIK AF MIN BRUGERUNDERSØGELSE	19
4.5 Selektionsprocessen – indholdsbeskrivelse og udvælgelseskriterier	20
4.5.1 SELVE SELEKTIONSPROCESSEN	21
4.5.2 SAMARBEJDSFORM OG OPGAVEFORDELING	21
4.5.3 KOMMENTAR TIL ANNOTATIONER	22
4.5.4 KRITERIER OG SELEKTION AF INDHOLD TIL WEB-SIDERNE	22
4.5.4.1 Danske essayister i det 20. århundrede	22
4.5.4.2 Temaer i essayet	23
4.5.4.3 Mine favoritter	23
4.5.4.4 Essayet i nyhedsmedierne	24
4.5.4.5 Litteratur om essaygenren	24
4.5.4.6 Montaigne – genrens pioner	24
4.5.4.7 Bag om genren	25
4.5.4.8 Bag om projektet og kontakt os	25
4.5.4.9 Forsiden – en appetitvækker	26

4.6 Designfasen	26
4.6.1 PRIORITERING	26
4.6.2 METODISK INDBLIK OG REDEGØRELSE	26
4.6.2.1 Drejebogen	27
4.6.2.2 Struktur	27
4.6.2.2.1 Forholdet mellem indhold og struktur	28
4.6.2.3 Billeder	28
4.6.2.4 Publicering og vedligeholdelse	29
4.6.2.5 Markedsføring	29
4.6.3 KONTAKTEN TIL BRUGEREN – SPØRGSMALET OM BRUGERVENLIGHED	29
4.6.3.1 Krav til brugervenligheden	29
4.6.3.2 Checklister for webdesign	31
4.6.3.3 Kvalitet og brugervenlighed?	32
4.6.3.4 Kriterier, jeg personligt har lagt særlig vægt på	32
4.6.3.5 Lidt om browsing vs. søgning	34
5. Konklusion som evaluering og værdiforøgelse af min webformidling	34
5.1 De konkluderende bemærkninger	34
5.2 Evalueringsmetoder og metoder til værdiforøget formidling	35
5.2.1 KLARGØR FORMIDLERES ROLLE I MERE KONKRET FORSTAND	35
5.2.2 BENCH-MARKING AF BRUGERVENLIGHEDEN OG WEB-STEDET	36
5.2.3 VERDENSBILLEDET	36
5.2.4 BRUGEREN, DER KIGGER OVER SKULDEREN	36
5.2.5 ASSOCIERING OG KLASSIFIKATION	37
6. Litteratur	38

BILAG 1-7

CD-ROM

1. Problemformulering

I samarbejde med bibliotekarer ved Silkeborg Bibliotek har jeg, som afslutning på mit uddannelsesforløb på Danmarks biblioteksskole, valgt at udarbejde et konkret formidlingsprodukt, nærmere bestemt, et websted, der formidler litteraturgenren essayet. Projektet forløb i tidsrummet 1. juli 2002 – 31. dec. 2002. Denne opgave er en rapportering over forløbet, samt en præsentation af mine resultater og erfaringer med det erhvervsrelaterede projekt. Efter møder med mine samarbejdspartnere blev vi enige om at kalde projektet *Formidling af essayets potentialer*, og titlen på selve webstedet kom endeligt til at hedde *Essayet - en øjeåbner*¹.

Opgaven tager form som en rapportering af mit formidlingsprodukt på to niveauer:

1. Processen og dens valg
2. Selvkritikken af disse valg

Dvs. opgaven er en slags selvrefleksiv rapportering og evaluering af mit formidlingsprodukt, som består af et websted i udvikling. Som sådan er der derfor ikke et specifikt problem, der skal efterspores. I stedet er der tale om nogle redegørelser og kriterier, jeg fremlægger og evaluerer på. Imidlertid løber en rød tråd gennem opgaven:

- Hvad skal der til for at opnå en god webformidling af essayet, som værdiforøger og synliggør genren for biblioteksbrugerne og bibliotekarerne?
- Hvordan har jeg formidlet essayet i praksis?
- Hvilke metoder og overvejelser har været involveret i arbejdet med at designe webstedet?
- Hvilken lære kan der drages af min arbejdsproces og mine refleksioner over udviklingen og driften af webstedet?

¹ Bilag 1 viser projektindberetningen, der også kan ses på www-adressen: <http://studienet.db.dk/indberetning/>

2. Formålet med projektet

Det primære formål med projektet er:

”At værdiforøge formidlingen af essayet vha. en alternativ formidlingsstrategi, i dette tilfælde en ressourceguide”².

Baggrunden er, at essayet er underbelyst og dårligt formidlet i nuværende praksis på Silkeborg Bibliotek. Selvom problematikken i bred forstand er gældende for hele folkebibliotekssektoren. Mit websted erstatter ikke praksis, men supplerer og synliggør genren på både genrens og brugernes præmisser.

3. Metode

Som en del af mit metodiske udgangspunkt, har jeg valgt at inddrage en SWOT-analyse. Denne foreligger som en forhåndsevaluering af projektets karakter og legitimitet. Analysen udruster mig med de strukturerende rammer for mine selektioner såvel i processen, som i proceskritikken og ikke mindst i det evaluerende læringsperspektiv.

Indirekte bygger denne rapport videre på problemstillinger, konklusioner og erfaringer fra min bacheloropgave³. Først og fremmest har jeg brugt mine overvejelser fra bacheloropgaven til at selektere indholdet til webstedet. Hvad angår designfasen, har jeg anvendt generel litteratur om webdesign, og har på det tekniske plan støttet mig til bibliotekar og webredaktør Per Hofman Hansens ekspertise. Teoretisk litteratur om essayet, er inddraget og suppleret fra bacheloropgaven.

I bestræbelse på at ”styre forløbet”, har jeg udarbejdet en projektplan, som er sendt til alle involverede parter i projektet⁴. Jeg har endvidere skrevet procesdagbog for at kunne rekonstruere projektforløbet til denne rapport. Til hjælp har jeg gemt udskrifter af e-mails og møder, hvor vi har drøftet problemstillingerne angående projektets indhold.

² Fra projektbeskrivelsen.

³ Abild Jensen, Jesper. (2002).

⁴ Til hjælp med projektstyring har jeg anvendt Kousholt, Bjarne. (2001).

Min metode i forlængelse af SWOT-analysen har bestået i følgende:

Metodisk arbejdsproces
Pilotundersøgelsen (afsnit 4.4)
Selektionsprocessen – indholdsbeskrivelse og udvælgelseskriterier (afsnit 4.5)
Designfasen (afsnit 4.6)
Konklusion som evaluering og værdiforøgelse af min webformidling (afsnit 5)

Jeg har inddelt rapporten efter disse fire elementer, som diskuteres undervejs. Ikke alle detaljer i projektet udspecificeres, da det er uoverkommeligt. Jeg omtaler, hvad jeg anser for relevant for at tegne et sammenhængende billede af projektet. I kraft af projektbeskrivelsen/-indberetningen, er der udtrykt en høj grad af metodefrihed, og beskrivelsen udspecificerer ikke omfanget af formidlingsproduktet. En side, som allerede er foregrebet ”Essayets verdensbillede” udarbejdes, som værdiforøgelse efter projektets afslutning.

Webstedet er blevet designet i programmet Stone’s WebWriter. Det endelige formidlingsprodukt fremgår af vedlagte cd-rom⁵. I forlængelse af projektet offentliggøres web-stedet på adressen:

<http://www.silkeborg-bibliotek.dk/hovedmenu/oplevelse/essays> .

En kommentar til evalueringen af brugerundersøgelsen. Denne placeres under afsnittets om pilotundersøgelsen og ikke til sidst i opgaven, hvor jeg konkluderer på projektets øvrige elementer. Det virker mest hensigtsmæssigt, eftersom den udgør et ”selvstændigt” aspekt i det samlede projektføreløb. Øvrige metodiske tiltag fremgår og kommenteres i de enkelte afsnit.

3.1 En SWOT-analyse af projektets karakter

Som opfølgning på min bacheloropgave, omhandlende essayets potentialer i teoretisk forstand, har jeg med dette projekt ønsket at konkretisere mine erkendelser og erfaringer angående essayet som genre indenfor BDI. Dette sker ved at formidle det, jeg kalder for ”potentialerne” i praksis. Det betyder ikke, at jeg skriver og arbejder i direkte forlængelse af bacheloropgaven, men anvender det, jeg finder realistisk og anvendeligt at formidle ud fra. Indfaldsvinklen er en SWOT-analyse. Ofte foregår denne type analyse på organisationsniveau, men i min situation vel at mærke på et konkret projekts niveau. I begge tilfælde er fremgangsmåden, som Bakka og Fivelsdal præciserer, den at

⁵ Cd-rommen viser det pt. færdige websted. Titlerne på websiderne (inkl. den særlige navigationslinie på cd-rommen) hedder, af tekniske grunde, ikke helt det samme som i rapporten. Det anbefales ved bedømmelsen, at man klikker på siden default på cd-rommen, og så kan resten af siderne åbnes derfra. Offentliggørelse af hele webstedet finder sted i februar ved anden lejlighed.

isolere de mest markante muligheder og evt. trusler mod projektets gennemførelse⁶. Vurderet i forhold til omverdenen. I mit tilfælde begrænser jeg ”omverdenen” til kommende brugere af ydelsen. Målet er at skabe helhedsforståelse, systematisk overblik og en sammenhængende formidling, uden at glemme hensynet og kontakten til potentielle brugere af webstedet. Jeg diskuterer brugervenligheden nærmere i afsnit 4.6.3.

3.1.1 ”STRENGTHS”

En force, der umiddelbart springer i øjnene, er det faktum, at der, mig bekendt, ikke eksisterer noget decideret alternativ, i form af et lignende websted, eller andet, som formidler essayet. Gældende praksis i biblioteket begrænser sig, så vidt jeg kan vurdere, til klassifikation og opstilling af essays i bibliotekets fysiske samling, suppleret med bibliotekets egne udstillinger og initiativer for omrokeringer af den fysiske katalog⁷. En mere teoretisk, om end i praksis udslagsgivende fordel, er det forhold, at essayet er en multidimensional genre, hvilket betyder, at den ikke er underlagt én universel klassifikation. Som hovedklassifikation har essayet DK5-klassemerket 04.6, men ved nærmere undersøgelse viser det sig, at det også optræder under 04.1, 04.3, under formgrupper (04) til de enkelte hovedgrupper, eksempelvis 70.04, 78.04 etc. Hertil kan man lægge alle de essays, der ikke er blevet indekseret ”korrekt”, for så vidt de ikke bærer benævnelsen ”essay” på titelblad, i forord eller andet steds i værket. De risikerer at blive klassificeret reduktivt, utilstrækkeligt, eftersom den bibliografiske post er bundet til at henvise til en universel opstilling, hvor det enkelte essay fysisk er repræsenteret. Repræsentationen og opstillingen vil utvivlsomt være underlagt større eller mindre grad af tilfældighed for disse ”værker af blandet indholds” vedkommende⁸.

Universalklassifikationssystemet DK5 har en indbygget ”biplaceringsfunktion” for at modvirke denne klassifikatoriske rigiditet. Alligevel er det langt fra tilstrækkeligt, og det udtømmer i vid udstrækning ikke mulighederne for klassifikation af store dele af essaygenren samt andre lignende dokumenttyper, for den sags skyld. Man behøver blot at sondere terrænet under eksempelvis 04.6 for at iagttage, at de opstillede essays potentielt set kunne høre hjemme under adskillige andre hoved- og undergrupper. En essaysamling kan f.eks. snildt omhandle syv indbyrdes forskellige emner, og hvad gør man så, når samlingen kun kan placeres et sted?. Man betragter genren som ”en blandingsgenre”. Essayet ryger herefter på ”diversehylderne”, hvor indholdet synker ned i glemsel. Ude af øje, ude af sind.

Men men, der er håb forude, for med den teknologiske udvikling, vi har været vidne til inden for webdesign, er der i dag mulighed for at kompensere for eventuelle litteratur- og dokumenttypers problematiske status i forhold til klassifikation. Simpelthen ved at fremstille et virtuelt billede af genren, der som udgangspunkt stadig har gældende katalog- og klassifikationssystem som fundament. Den fysiske opstilling ændres ikke, men suppleres ved en mere kompleks bibliografisk repræsentation i form af

⁶ Bakka, Jørgen Frode; Fivelsdal, Egil. (1998), s. 253.

⁷ Her tænker jeg på folkebibliotekerne generelt, men som udgangspunkt er det Silkeborg Bibliotek, der er min orienteringsramme.

⁸ Se *DK5 decimalklassedeling* : Systematik. (2002).

synliggørelse over det elektroniske medie, computeren. Det er en særdeles stor fordel, at der i supplement til den fysiske katalog tænkes i at formidle via OPACS, ressourceguider og andre webressourcer. Derfor altså forsøget med et websted til formidling af essayet.

3.1.2 "WEAKNESSES"

Ikke sjældent må man imidlertid konstatere, at et produkts stærke side sagtens kan udgøre dets akilleshæl på samme tid. Ved at udarbejde et websted for formidling af essayet, risikerer jeg at isolere læsergruppen til de mennesker, som benytter sig af netop denne type medie. Med andre ord, jeg kommer til at forudsætte kendskab til brugen af Internet, som langt fra er en selvfølgelighed for mange potentielle brugergrupper og læsere. Elektronisk kommunikation kan *aldrig* erstatte fysisk tilstedeværelse og repræsentation.

Andre ulemper er, at genrens læserkreds ikke kendes. Jeg arbejder med målgrupper, som måske på papiret er brugerne, men måske er der andre, jeg overser. Hvem er f.eks. den "alment interesserede læser"? Essayet definerer ikke altid sin målgruppe, men henvender sig i en vis grad til det alment kulturelle kredsløb⁹. Forskningsprofessor Birger Hjørland hævder endda, at genren hører under "samfundsinformation", men hvad vil det sige i praksis¹⁰? Ulempen bliver, at projektet må operere med et aspekt af konstruktivisme, som godt nok er baseret på genrekendskab og viden om essayet, men ikke har forudgående "prototyper" af formidling at lægge sig op ad. Selve ideen med at formidle over Internettet er ligeledes blevet en institutionaliseret praksis og underlægges den skæbne at blive "endnu" en ny ydelse, man som bruger kan forholde sig til¹¹. En ikke uvæsentlig problemstilling i kampen om folks opmærksomhed.

En anden svaghed ved projektet er, at undertegnede ikke har den store erfaring med selve webdesign-delen. En ulempe, jeg har kompenseret for ved at have kyndige webredaktør Per Hofmann Hansen til disposition og udredning af langhårede computerkoder og andre designmæssige drillerier. En opgave, han har løst med en blanding af ildhu og nødtørftig bæven.

En sidste svaghed, som er eksternt bestemt, skal nævnes. Der eksisterer ikke overvejende mange "manualer"/standarder for formidling af denne type. I hvert fald ikke, hvis man ser på metodisk opbygning og indholdsmæssige perspektiver for konkret formidling.

⁹ Se Ørom, Anders. (1997) for en præcisering af genrens tilhørsforhold til kulturlitteraturen.

¹⁰ Hjørland, Birger ... [et al.]. (1997b), bd. 1.

¹¹ Jeg tænker her specifikt på det problem, man generelt i BDI-litteraturen kalder for information overload.

3.1.3 "OPPORTUNITIES"

På mulighedernes side mener jeg, på baggrund af de analyser, der figurerer i min bacheloropgave, at essayet rummer adskillige muligheder. Jeg vil her først og fremmest nævne genrens status som "grænsetilfælde", som brobygger mellem de to hovedopdelinger af det bibliografiske univers, nemlig i henholdsvis skøn- og faglitteratur¹². Essayet gør brug af både skøn- og faglitterære virkemidler, kombinerer både oplysnings-, videns-, lærings- og underholdningsmæssige potentialer. Endvidere har essayet den fordel, at det er en kort tekst, der kan tilegnes i et stræk, som man må formode sikkert vil tiltrække eventuelt fortravlede sjæle. Herudover har projektet direkte relevans for uddannelsesmæssige institutioner.

3.1.4 "THREATS"

Der er for mig at se ingen umiddelbare trusler, andet end at siden må "konkurrere med" lignende litteraturformidlingstiltag på Internettet, projekter, som har større bevågenhed, flere ressourcer og projektmedarbejdere tilknyttet¹³. En mere søgt, om end ikke irrelevant trussel, er samfundsmæssig, sociologisk m.v. funderet. Man må formode, at læsning indtager en faldende betydning, pga. konkurrencen fra nye billedmedier, digitale produkter og andet teknisk isenkram samt tendenser til dalende udlånstal i bibliotekerne¹⁴.

Ligeledes er litteraturens "fødekæde" ændret i det såkaldte netværkssamfund, hvilket medfører nye vilkår for litteraturen¹⁵. Jeg ville derfor være blind, hvis ikke jeg i lyset heraf gav udtryk for en vis skepsis på essayets vegne. Genren er næppe den mest lukrative "vare" at satse på ud fra en forfatters kommercielle optik. Hvilket medfører formidlingsvanskeligheder for biblioteksvæsenet, der, på trods af, hvad der bl.a. fremgår af Claus Sechers rapport, tenderer i retning af højere grad af efterspørgselsstyring¹⁶. For øvrigt udkommer essayet ikke i store mængder og risikerer at blive marginaliseret af andre grunde end dårlig formidling, litteraturens status etc. Således formuleret bliver projektet, paradoksalt nok, en udfordring og et forsøg på at "modvirke" denne tendens.

¹² Benævnelsen henviser til teorier om essayet i Brandt-Pedersen, Finn. (1995) og Rømhild, Lars Peter. (1986).

¹³ Man kunne nævne en nyhed som Litteratursiden.dk.

¹⁴ Folkebiblioteksstatistik 2001. (2002).

¹⁵ Dybkjær, Lone ... [et al.]. (2001).

¹⁶ Secher, Claus. (2000).

4. På sporet af projektets arbejdsproces

Bilag 2 medtager jeg for at skabe et overblik over genren og fremvise vigtige forhold, som ligger til grund for denne rapport. Der er tale om en kort repetition af genren. Denne genrepræsentation, som jeg også skriver uddybende om på selve webstedet, skulle altså gerne give et par grundhints og danne fundamentet for at forstå formidlingen af essayets potentialer i praktisk formidlingsøjemed. I den forbindelse rendte jeg, i min selektionsproces efter indhold til webstedet, uundgåeligt på nogle af de kerneproblemer, som nærmest med selvfølgelighed slæber sig af sted i essayets kølvand. Jeg nævner i flæng:

- At der ikke, litteraturhistorisk set, hersker konsensus om, hvad et essay er, hvilket resulterer i, at genren åbenbart kan dække over alt fra skitsen, kortere prosatekster, artiklen, kronikken, til den videnskabelige afhandling.
- At mange af de essaysamlinger, der figurerer, er opsamlinger, redigerede versioner af tidligere artikler, causerier, reportager og kronikker m.m. fra dagspressen. De er derfor optrykt i et utal af versioner, og foranlediget heraf opstår der ikke sjældent ”antologitis”, hvorfor man må værge sig for udgivelser af typen ”samlede essays”, der må betegnes som lemfældige og svært misvisende.
- At essayet grænser op til et hav af lignende/tilsvarende genrer og skriveformer, f.eks. brevformer, dialogen, skitsen, epistlen, afhandlingen, artiklen etc.
- At mange essays ikke går under benævnelsen essays, af diverse mere eller mindre hæderlige årsager; som usikkerhed over for genren, ligegyldighed, at essayisten ikke har benyttet ordet på titelbladet, fingereret beskedenhed osv.
- At man ikke uproblematisk kan tale om en fasttømret og kronologisk genretradition i dansk essayistik, selv om forsøget er blevet gjort, om end uden videre overbevisning¹⁷.
- At essayistens emne ikke er det bærende, men selve det personlige forhold til emnet, som udgør et væsentligt grundtræk ved genren¹⁸.
- At essayister kan ”rubriceres” efter, om de har essayet som hoved-/bibeskæftigelse, er forankret i enten en tradition, der går tilbage til Montaigne, eller en, der går tilbage til Bacon osv.¹⁹.
- At en essaysamling snildt kan indeholde otte essays, som kan klassificeres og opstilles sytten forskellige steder på biblioteket, og endda systematiseres og analyseres på lige så mange måder, hvilket tidsskriftet *Passages* temanummer om essayet tydeligvis bærer præg af.

¹⁷ Greene-Gantzberg, V.; Mitchell, P. M.. (1997), der af Borup Jensen, Thorkild. (1999) kritiseres for sin tilfældige omgang med bestræbelsen på at definere essayet.

¹⁸ Fremgår som en manifesteret pointe i bogen *At tænke uden styrthjelm og knæbeskyttere*, samt ud fra telefonsamtale med Thorkild Borup Jensen 13/6 2002.

¹⁹ Andre grupperinger fremføres i *Passage* : tidsskrift for litteratur og kritik. Temanummer: *Det gode essay*, nr. 28/29, 1998.

- At det ikke er så enkelt at sige, hvem essayet henvender sig til. Hvem er f.eks. en ”alment interesseret læser”?

De nævnte problemstillinger er blot et udsnit af de mange komplikationer, der er snævert forbundet med essayet, kombineret med dets eksotiske etymologi, som sikkert forvirrer og intimiderer mange læsere. Genren lyder svær, finlitterær, i nogles øjne måske ligefrem reaktionær. Fordomme på den ene side, faktiske vanskeligheder i praksis. Det afgørende blev for mig derfor at prøve at gå på kompromis og besinde mig på disse mange faldgruber, og tænke mit projekt i termer som ”øjeåbner”. Ud fra en projektmæssig betragtning og samtaler med Silkeborg Bibliotek, blev jeg hurtigt klar over, at mine oprindelige idealistiske ambitioner ikke ville kunne holde vand inden for vores projektramme. Jeg har derfor valgt at konstruere hele opbygningen af siden, som en formidlingsform, der bibringer *essensen* af flere dimensioner af essayet og ikke gør fordring på fuldstændighed af nogen art. Webstedet tænkes i forlængelse heraf som et springbræt ud i kendskabet og fornøjelsen med genren. Derfor bliver det naturligt at redegøre for disse ”essentialer” og deres legitimitet.

4.1 Hvad er mit produkt egentlig for noget?

For en ordens skyld stiller jeg det skematisk op. Med skemaet ønsker jeg at vise, hvad jeg forestiller mig webstedet kan indløse af pragmatiske brugssammenhænge. Jeg nævner heri, hvad projektydelsen består af samt hvad, den er tilsigtet.

Produkt/webstedet	Hensigt med delaspekt
Ressourceguide	At tilbyde forskellige ressourcer i/af essayet
Systematisk formidlingsværktøj	At forsøge at samle de forhold, aspekter og entiteter, som umiddelbart har relevans for synliggørelse af genren
Selektiv ydelse	At skabe overblik over og agere ”øjeåbner”
Facetteret produkt	At vise, at essayet rummer mange facetter
Referenceværktøj	At understøtte bibliotekarerne i den daglige søgeproces efter essays
Undervisningsprodukt	Webstedet giver mulighed for at komme i gang med viderestudium af genren, og kan bruges som informationssøgningsværktøj
Lokalt og nationalt produkt	Webstedet vægter en lokal profil ved at centrere sig omkring bibliotekets samling af essays. Men tilbyder ligeledes information, der gælder for alle med interesse for genren, uanset institutionel/geografisk tilknytning. Dog kun i dansk regi.
Et interaktivt produkt	Webstedet bestræber sig på at være interaktivt i det omfang, at det bl.a. giver mulighed for feedback og formulering af kritik, spørgsmål osv.

4.1.1 HVAD KAN PRODUKTET BRUGES TIL?

De dybere ”brugspotentialer” og tanker om webstedets konkrete anvendelsesmuligheder, forstået som idealtypiske, oplagte anvendelsesmuligheder, ser således ud:

1. Op til læseren at afgøre.
2. Fremme forståelsesmæssige, livsanskuelsesmæssige og didaktiske læreprocesser.
3. Øge det konkrete kendskab til emner og fag m.m.
4. Give en sproglig oplevelse og udfordre formuleringsevnen, læserens skriftsprog samt evnen til ”at skrivetænke”.
5. Vise, hvordan man kan orientere sig om tidens tendenser, kultur, politik m.m. i kraft af formidlingen af essayets journalistiske tilhørsforhold.
6. Bidrage til at bygge ”forståelsesmæssig bro” mellem videnskab og kunst, ved at inddrage elementer fra både den faglitterære og skønlitterære dimension af essayet.
7. Supplere forfatterskablæsning.
8. Bidrage til undervisningen i dansk, litteraturhistorie etc.
9. Give en solid indføring i genrens baggrund, dens mange facetter, og være en hjælp i informationssøgning efter viden, relateret til essayet.

4.2 Målgruppen

Lad det være sagt med det samme. Jeg så helst, at det kunne undgås at mejsle målgruppen fast i pseudodemografi, lixtal og militante forudsætningsniveauer²⁰. Disse er parametre, udtænkt i en ”normativ epoke”, ofte benævnt enhedskulturen, hvor samfundet så mindre individualiseret og fragmenteret ud, end det hævdes, det gør i dag. Men institutioner er som bekendt træge størrelser, der hænger ved. Overraskende er det derfor heller ikke, at de metoder, man råder over til at indkredse målgrupper med, stadig er belastet af stringent rationalistisk messeri, der fastlåser folk i kasser og kurver²¹. Da jeg heller ikke anser det for min opgave at starte et mindre segmentkorstog af markedsanalytisk tilsnit, ser jeg mig nødsaget til skyde lidt med spredhagl, dog ikke helt i blinde. Selvfølgelig har jeg som redningsflanke, de klassiske uddannelsesgrupperinger, fra folkeskoler til videregående uddannelser. Oplagte fag som dansk og litteraturstudier. Men herefter knækker filmen også. ”Den alment interesserede læser”, er spøgelseset, jeg fæster lid til. Men hvem er det nu lige det er? Egentlig er det ikke muligt at definere, for så vidt som *almenbegrebet* næppe længere er nogen selvfølge²². Jeg lægger derfor i vid udstrækning op til, at målgruppen, i et ikke definerbart omfang, må etablere sig selv. Tanken er jo ikke i første omgang at være øjeåbner for dem, som allerede kender

²⁰ For at påpege, hvorledes disse kan og er konstrueret, vil jeg henvise til Hjørland, Birger ... [et al.]. (1997a), der med faglitteraturen som udgangspunkt diskuterer lixtal, forudsætnings- og formidlingsniveauer m.v.

²¹ Et eksempel kunne være Kruse, Filip. (1999), som diskuterer denne problematik.

²² Filosofer ville måske hævde, at det har det aldrig været?

til essayet, men snarere dem, for hvem genren er ukendt. Da jeg ikke opererer med en "aldersgruppe fra x til x", kan det næppe undgås at nogle finder sproget m.m. upassende.

Endvidere har jeg prøvet at spørge mig selv, hvilke informationsbehov, der kunne ligge bag de enkelte målgrupper, for at målrette min formidling noget mere, men har anset det for helt urealistisk at undersøge inden for dette projekts grænser²³. Af mit skema over målgruppen fremgår det derfor kun, hvad jeg i overordnet forstand har forsøgt at lægge vægt på (se bilag 3). Der er tale om en yderst forsimples model, som viser, at man definerer sin målgruppe ud fra et simpelt skema²⁴. I venstre kolonne benævnes målgruppen, i højre præciseres de forhold, man skal lægge vægt på ved formidlingen. Det vanskelige er kolonnen til højre, for den bliver hurtig reduktiv. Den er derfor ikke blevet anvendt som detailmodel for min egentlige formidling, men mere som en generaliserende vejviser. Ved at inkludere flere målgrupper forøger man tendentielt set også sandsynligheden for, at vægtningen bliver mere spredt og kommer omkring flest mulige informationsbehov. Modellen indikerer dog intet om, hvorfor man skal/kan/bør vægte det ene frem for det andet ved formidlingen af essayet.

4.2.1 KOMMENTAR TIL DE "MAGISKE" STATISTIKKER

Man kunne spørge sig selv, om ikke udlånsstatistikkerne kunne frembyde et præj om, hvem der låner hvad? samt hvad mine målgruppeovervejelser efterfølgende burde tilpasses. Problemet er blot, at evt. udlånsstatistikker intet siger om, *hvorfor* udlånet er, som det er. Det er formidlingens opgave at sikre, at det i hvert fald ikke skyldes dårlig formidling alene, at essayet ikke bliver læst. I øvrigt har jeg aldrig set en statistik for i hvor høj grad man kan forvente, at folk rent faktisk ved/bør vide noget om litteraturen (essayet).

4.2.2 KOMMENTAR VEDRØRENDE FORUDSÆTNINGSNIVEAUER FOR FORMIDLINGEN

For at kunne analysere formidlingsniveauet for potentielle læsere, vil det være nødvendigt med *viden*. Viden om, *hvilken* viden, der forudsættes for benyttelsen af et givent essay, men selvfølgelig også brugernes forudsætningsniveauer. Skulle jeg nu lave dens slags undersøgelser, ville det indebære, at der skulle analyseres enkeltessays fra samlinger, fordi der med stor sandsynlighed ville være varierende niveauer af sværhedsgrad mellem de enkelte essays. En essaysamling er som bekendt ofte en opsummering af en given essayists aviskronikker fra en nærmere afgrænset periode (eksempelvis to årtier). Det betyder, alt andet lige, at der indgår forskellige omstændigheder bag udarbejdelsen af de respektive essays. Endvidere er det indlysende, at der er store indholdsmæssige og/eller sproglige forskelle i samlinger,

²³ Mit syn på informationsbehov er inspireret af biblioteksvidenskabelige teoridannelser, og hvis vi snakker i forhold til emner, ser jeg det ikke som noget latent, apriorisk eksisterende, men langt mere som noget processuelt, historisk, foranderligt og konstruktivistisk. Som bl.a. Hjørland, Birger. (1996) har påpeget.

²⁴ Skemaet er fra Lyngsie, Henrik. (1998).

hvor flere bidragydere skriver. En essaysamling er altså i den forstand ikke et klart afgrænset værk, men snarere flere værker under et. Det er bl.a. derfor, essayet volder så store problemer i bibliotekssammenhæng. En essaysamling kunne sagtens tænkes at have syv forskellige målgrupper, alt efter indhold, sprog, type, forfatter osv. Men det anser jeg for at være umuligt at indkredse.

4.3 Hvordan har jeg udviklet produktet?

Derimod er det muligt at oplyse om projektets udviklingsproces. Helt elementært har jeg som udgangspunkt tænkt ud fra de fundamentale katalogkrav, som Cutter har anstillet²⁵. Jeg henter inspiration til en funktionel, bibliografisk baseret webformidling fra Strunck, Kirsten. (2000).

Udgangspunktet er derfor:

1. At søge/at finde en entitet
2. At identificere en entitet
3. At vælge en entitet
4. At få adgang til en entitet

Alle disse præentioner eller kravspecifikationer mener jeg, webstedet i sin helhed lægger op til. Måden, jeg forsøger at imødekomme dette postulat på, griber samtidig videre ind i betragtninger over mere genrebundne, dokumentinterne/domænemæssige målsætninger, hvor jeg henter metodisk og teoretisk legitimering i Thorkild Borup Jensens ”genrebibel” *At tænke uden styrthjelm og knæbeskyttere* samt Birger Hjørlands tanker om domæneanalyser fra bacheloropgaven, som de primære inspirationskilder²⁶.

Mere konkret vil jeg nu, vha. en analyseskabelon, gå ind i de enkelte selektionsprocesser over indholdet og selve opbygningen af webstedet.

4.3.1 ANALYSEMETODE TIL PROJEKTET

Jeg har valgt at opstille min metodiske arbejdsproces i nedenstående punkter i skemaet. De udgør fire hovedaspekter, som er:

²⁵ Strunck, Kirsten ... [et al.]. (1998), s. 17.

²⁶ Som f.eks. fremført i Hjørland, Birger. (1993).

Arbejdsproces	Præcisering
Pilotundersøgelsen	Interviews med to brugere og to bibliotekarer
Selektionsprocessen – indholdsbeskrivelse og udvælgelseskriterier	Redegørelse for mine selektionskriterier og selektionsprocessen, samt beskrivelse af indholdet til hver enkelt underside på webstedet
Designfasen	Redegørelse for designfasen med tekniske og metodiske problemstillinger samt prioritering af indholdet i forhold til projektets rammer. Herunder også brugervenlighed
Konklusion som evaluering og værdiforøgelse af min webformidling	Ud over en lærende evaluering, kommenterer jeg på, hvad der kunne tænkes at værdiforøge webformidlingen af essayet

4.4 Pilotundersøgelsen

Formålet med denne pilotundersøgelse var at få yderligere indblik i mit ”spillerum” og projektets begrænsninger i forhold til målgruppe m.m. Ligeledes dels at sikre, at jeg havde en fornemmelse for, hvad brugerne forstår ved et essay samt, hvad jeg burde lægge mærke til og lægge vægt på ved min formidling heraf. Valget af undersøgelsesmetode faldt på den kvalitative metode; interview. Det skyldes primært projektets karakter.

4.4.1 RESPONDENTERNE

I min minimalistiske og yderste beskedne forundersøgelse fandt bibliotekar Karin Svendsen og undertegnede ud af, at fire interviews nok var rimeligt indenfor projektets arbejdsramme. Valget af respondenter lå i forlængelse af formålet med websiden, at være både brugere og bibliotekarer til gavn og understøtte informationssøgning. De to brugere, udvalgt til lejligheden af Karin, var henholdsvis en underviser i dansk på Handelsskolen i Silkeborg, den anden en ældre, inkarneret læser og superbruger. Valget af bibliotekarer faldt på to, som har daglig tilknytning til arbejdsområderne ”Viden” og ”Oplevelse”²⁷.

²⁷ Her skal jeg lige minde om, at den af mig udskældte opdeling i skønlitteratur og faglitteratur her spøger i baggrunden, og valget af bibliotekarer var bevidst, ud fra ønsket om at få mulighed for forskellige holdninger til essayet.

4.4.2 UNDERSØGELSESDSIGN

Som udgangspunkt har jeg sørget for, at standardprocedurerne for interviews var i orden²⁸. Der er ikke tale om egentlige dybdeinterviews, men alligevel strukturerede interviews, hvor udformningen af spørgsmål var tilrettelagt efter mine intentioner om at få mere viden om brugernes og bibliotekarernes kendskab til essayet. Metoden gør ikke krav på nogen heuristisk, videnskabelig værdi, men er baseret på introspektion og brugerevaluering, hvor jeg forsøger at koble brugernes og bibliotekarernes argumenter, til min egen forestilling om projektets udformning²⁹. Interviewene er ikke optaget på diktafon eller ved mikrofon, og konklusioner af svarene fremhæves alene i afsnit 4.4.5. Dvs. jeg vedlægger ikke de nedskrevne svar, men har begrænset mig til at fremhæve konklusionerne, idet interviewmaterialet kun betragtes som en supplerende støtte til forståelsen af målgruppens behov.

4.4.3 UNDERSØGELSESMETODE OG DATATYPE

Mit projekt rummer den svaghed, at det kun har undertegnede til at foranstalte undersøgelserne, og det inden for en snæver tidsramme, jf. projektbeskrivelsen. Det medfører som konsekvens stor reduktion af brugerdeltagelse og minimal inklusion af undersøgelsesmateriale. Valget af datatype, er derfor faldet på interviewet.

Ifølge Gorman, G.E.; Clayton, P. (1997) er fordelene ved interviewet fundamentalt set³⁰:

- immediacy
- mutual exploration
- investigation of causation
- personal contact
- speed

Og tilsvarende på minussiden, ulemperne:

- costly
- uncritical
- too personal
- especially open to bias

²⁸ Med udgangspunkt i Gorman, G.E.; Clayton, P. (1997), kap. 7, har jeg spurgt om tilladelse til at fremlægge interviews i opgaven samt gjort respondenterne opmærksomme på interviewenes formål, varighed osv.

²⁹ Hvis man skulle pege på en måde, hvorpå man kunne forøge troværdigheden i undersøgelsen, kunne man anvende metodetriangulering og have inkluderet supplerende metoder, eks. spørgeskemaer.

³⁰ Gorman, G.E.; Clayton, P. (1997), s. 124-125.

Det springende punkt er, hvis man skal tolke på disse punkter, at i det personlige møde med interviewer og respondent opstår der et risikabelt mulighedsfelt for ”støj”, dvs. irrelevant kommunikation m.m. Det leder ikke overraskende opmærksomheden hen på udformningen af mine spørgsmål, som det måske vigtigste element.

4.4.4 UNDERSØGELSESPØRGSMAÅL

I bilag 4 fremgår, hvilke spørgsmål, der er blevet udformet. Jeg har forsøgt at holde mig til de gængse regler for spørgsmålstyper og anvendelse³¹. Tanken har været at udforme spørgsmål, der var forskellige fra brugerinterviews til bibliotekarinterviews. Af den grund, at bibliotekarernes forudsætninger for at forholde sig til spørgsmålene har været vurderet højere. Spørgsmålene tog direkte afsæt i de tvivlsspørgsmål, som jeg havde angående brugernes kendskab til emnet. De var åbne, ikke-styrende, med mulighed for ”follow up” spørgsmål. Hele tiden har jeg forsøgt at undgå, at spørgsmålene blev tvetydige, ledende og holdningsprægede. Desuden blev de konstrueret således, at ”uanset”, hvad vedkommende måtte svare, var der mulighed for at få dette uddybet. Der var tale om forholdsvis få, men omfattende spørgsmål, som gav stor frihed til besvarelse. Jeg har for en sikkerheds skyld, hvor der var tvivlstilfælde om et svars karakter, spurgt ind til, om mine nedskrevne formuleringer dækkede over meningen i svaret. Det betyder ligeledes, at jeg har forsøgt at anvende det, Gorman og Clayton kalder for reflektiv lytning, hvor jeg har fremlagt min forståelse af respondentens svar, for at sikre, at jeg har forstået svarene korrekt. Med det udgangspunkt at kunne formindske ”bias/støj”.

Ved spørgsmål til brugerne, havde jeg desuden udarbejdet en ”lynintroduktion” til essayet, som jeg supplerede mine spørgsmål med (denne er dog ikke medtaget i bilagene). Baggrunden var at forberede brugerne på det forudsætningsprægede spørgsmål om, hvilken formidling af essayet, de kunne forestille sig ville være oplagt. Spørgsmålene til brugerne var således opdelt i et ”før” og et ”efter” i forhold til præsentationen af essayet. Spørgsmålene til bibliotekarerne var uden introduktion af essayet.

4.4.5 EVALUERING OG KRITIK AF MIN BRUGERUNDERSØGELSE

For det første kan man, med rette, så tvivl om undersøgelsesmaterialets størrelse, i forhold til dets brugsværdi. Men til en pilotundersøgelse viste det sig at være både tilstrækkeligt og informativt. Hvis jeg skal konkludere på mine resultater, og den respons jeg modtog, fik jeg blandt andet følgende ud af interviewene:

³¹ Gorman, G.E.; Clayton, P. (1997), kap. 7.

1. Brugernes kendskab til essayet er begrænset (egen tolkning)
2. Sproget på webstedet skal være meget direkte, gerne i ”du-form” (brugere)
3. Det er nødvendig at have et fysisk alternativ, evt. en reklame til webstedet samt en mere aktiv formidling, f.eks. foredrag, præsentationer etc. (brugere)
4. Hvad angår webstedet, skal vægten ligge på overskuelighed, informativt indhold samt personlig vinkling, og yderligere supplere forfatterskabslæsning. Endvidere kunne den dårlige fysiske opstilling suppleres med foldere, udstillinger, temaudstillinger, arrangementer (bibliotekarer)
5. Genren kan være medvirkende til at fremme en ikke-formynderisk dannelse, højne læselysten, og er oplagt, pga. dens korte form. Genren giver en oplevelse relateret til livsbilleder og livssyn, og ansporer til eftertanke (bibliotekarer og brugere)

Et mindre problem bør fremhæves. Mine interviewspørgsmål blev foregrebet af svarene i et vist omfang. Respondenterne svarede simpelthen på flere spørgsmål ad gangen, uden at jeg havde foranlediget dem hertil. Et problem, jeg ved gentagelse af spørgsmål fik justeret, så det passede både med spørgeskemaet og respondenternes svarfrihed. Pilotundersøgelsen var altså passende til sit formål, men må suppleres med større datamængede m.m. for at blive repræsentativ.

4.5 Selektionsprocessen – indholdsbeskrivelse og udvælgelseskriterier

Næste punkt i rapporten er selektion og indholdsbeskrivelse. For at mindske denne del af rapporten vil jeg ikke dissekere hver enkelt webside i samtlige detaljer, men forholde mig til overordnede overvejelser for sidernes opbygning og inddrage, hvad jeg anser for tilstrækkeligt til at redegøre for indholdet. Til synliggørelse af selve indholdet opstilles her et skema for de enkelte websider. Titlerne på websiderne i navigationslinien er ikke helt identiske med titlerne i nedenstående skema, der henviser til siderne. Dette skyldes tekniske begrænsninger ved design af navigationslinien.

Websidens navn	Indhold
Danske essayister i det 20. århundrede	Omhandler formidling af udvalgte danske essayister.
Temaer i essayet	Omhandler formidling af centrale temaer i essayet.
Mine favoritter	Omhandler mine private præferencer.
Essayet i nyhedsmedierne	Omhandler essayets rolle i aviser og dagblade.
Litteratur om essaygenren	Omhandler teoretisk litteratur til viderestudium.
Bag om genren	Omhandler min egen præsentation af genren.
Montaigne – genrens pioner	Omhandler essayets forgænger og ophavsmand.
Bag om projektet Kontakt os (NB! begge punkter tilhører selvstændige ikoner på navigationslinien)	Omhandler dette projekts formål og karakter samt giver brugerne mulighed for at komme med ris og ros.

4.5.1 SELVE SELEKTIONSPROCESSEN

Allerede i foråret gjorde bibliotekar Karin Svendsen og undertegnede os sporadiske overvejelser over indholdet, og i forlængelse af min bacheloropgave havde jeg visse klare præmisser, jeg gerne ville formidle ud fra. Jeg vil fremhæve fire:

- Ønsket om at synliggøre ”potentialerne” i genren.
- Ønsket om at formidle på tværs af formidlings- og ”brugsniveauer”.
- Ønsket om at formidle forskellige delaspekter af essayet.
- Ønsket om at skabe en samlet og systematisk indgang til genren.

Ønsket om, at webstedet skulle agere øjeåbner, var ligeledes en idé, Per Hofman supplerede med, som medførte, at jeg - pga. ressourcemæssige begrænsninger - gik væk fra tanken om fuldstændig formidling til ”essensformidling”. At tilvejebringe det væsentlige for at brugerne kunne komme videre.

Jeg formidler hovedsagelig det danske essay af hensyn til realismen i projektet samt at min hovedkilde, *At tænke uden styrthjelm og knæbeskyttere*, opererer med denne afgrænsning. Eftersom essayet først får sin danske udformning i slutningen af 1800-tallet (ordet anvendes da også først af Georg Brandes i 1889), har det desuden været nærliggende at have det 20. århundrede som selektivt hovedkriterium³². Jeg fraviger som udgangspunkt kun fra denne politik under mine egne præferencer, ”Mine favoritter” og ”Montaigne genrens pioner”, af indlysende grunde³³.

4.5.2 SAMARBEJDSFORM OG OPGAVEFORDELING

Metodisk set har jeg været suppleret af Karin Svendsen med informationssøgning i bibliotekets database (CSC: DDE- Libra bibliotekssystem). Hun har desuden været behjælpelig med at kommentere annotationer og give ideer til min selektion af essays. Under selve udviklingsfasen har Per Hofman Hansen været en stor hjælp for mig ved at korrigere indholdet, set ud fra et brugersynspunkt. Mere herom under afsnittet om designfasen.

³² Dermed ikke sagt, at essayet ikke går længere tilbage, men blot at denne horisont er problematisk at have som selektionskriterium, da genren først rigtig konstitueres omkring år 1900.

³³ Desuden har det kunnet lade sig gøre at inddrage mulighederne for at formidle udenlandske essays, men kun ud fra en særlig søgeboks, som er blevet konstrueret til formålet. Denne kan ses på siderne ”Danske essayister i det 20. århundrede”, ”Temaer i essayet” og ”Mine favoritter”.

4.5.3 KOMMENTAR TIL ANNOTATIONER

Mona Madsen opremser seks typer af annotationer³⁴. I mine overvejelser over, hvordan jeg skulle udarbejde annotationer til præsentation og ”reklame” for de enkelte poster og titler, der fremstår på webstedet, har jeg i praksis valgt en blandingsform, indeholdende flere af de seks idealtyper. Den bibliografiske note og indholdsnoten fremgår automatisk ved, at man klikker på mine opstillede poster, hvor søgningen derefter viser bibliotekets katalogiseringspost, med grunddata. Mine annotationer er mere en blanding af den indikative og vurderende type annotation. Almindeligvis hævdes det, at annotationer skal være korte (kun 3-4 linier) af hensyn til brugerne osv., men jeg har tilladt mig at være lidt mere omfattende i udarbejdelsen af visse annotationer. Fejlen ved de korte annotationer er tit, at de bliver intetsigende, og formidlingsmæssigt set irrelevante. Annotationer af typen ”Denne bog er interessant – punktum” er ikke videre informative. Jeg har derfor prøvet at finde en balance, hvor min egen entusiasme og sproglige stil tilpasses kravet om neutralitet m.m. samt prøver at vise, hvad den enkelte titel/samling har af særegne træk, og – igen erkendelsesmæssige potentialer m.v.³⁵.

4.5.4 KRITERIER OG SELEKTION AF INDHOLD TIL WEB-SIDERNE

De overordnede kriterier har jeg allerede redegjort for. Derfor nu til de enkelte websider. De tager sig forskellige ud, men ligheder optræder også. Webstedet består af otte enkelt websider samt en forside, som der redegøres for her. At der er ni sider, foruden forsiden (”default”), på cd-rommen, skyldes videreudvikling af en webside – ”Essayets verdensbillede”. Mere herom under afsnit om værdiforøgelse.

4.5.4.1 *Danske essayister i det 20. århundrede*

Her formidler jeg hele *samlinger*. Århundredet er valgt for at have et bredt udsnit af genrens repræsentanter i Danmark. Der er ikke tilstræbt en stram kronologi, selv om opstillingen alligevel indikerer en generationsmæssig forskydning³⁶. Udvalget af titler på samlingerne er mine egne, og er i alle tilfælde redigerede udgaver af essayisternes tidligere produktioner fra aviser m.m. Ideen er at præsentere den Montaignske tradition i essayet, og derfor har valget støttet sig til de personer, som bogen *At tænke uden styrthjelm og knæbeskyttere* formidler, med undtagelse af Inge Eriksen, som jeg inddrager for at få yderligere en kvindelig repræsentant med.

Hver post om essayisterne suppleres med tre links, medmindre det ikke har kunnet lade sig gøre. Et link til biografisk, bibliografisk information m.m. på nettet, hvor jeg har tilpasset hver post efter det mest informative, jeg har kunnet finde. Et link til samlede søgninger i Silkeborg Biblioteks database under 99.4 (dvs., hvad biblioteket har om

³⁴ Madsen, Mona. (1998), s. 17.

³⁵ Her tænker jeg på de i biblioteksloven fremsatte regler for formidlingen, der ikke må være udtryk for interesse-mæssige, religiøse og private dagsordner, men må tilstræbe neutralitet m.m.

³⁶ Det er i det hele taget omsonst at prøve at generere en decideret kronologi, da essayisterne i flere tilfælde har skrevet på tværs af årtier m.m.

vedkommende essayist) og endelig et link til essayistens essays i samme base. Sammen med Per Hofman har jeg forsøgt at finde alle essays af den enkelte essayist, men på baggrund af den viden, bacheloropgaven gav mig, om mangelfuld og lemfældig bibliografisk repræsentation, har vi udtrykt os mere forbeholdne. Vi skriver kun, at man kan finde essays af person x, ikke hvor mange/alle. Som udgangspunkt er søgestrengene genereret således: ”dk=04.6 eller essays”.

4.5.4.2 Temaer i essayet

Ideen med denne side er at fokusere på essayets mangfoldighed. Efter allerede nævnte telefonsamtale med Thorkild Borup Jensen indskærpede han udtrykkeligt over for mig, på mit spørgsmål angående temavalg, at emnet *ikke* er det bærende element i essayet. Ikke desto mindre har jeg alligevel forsøgt at udskille temaer, ud fra de oplysninger, han leverer i *At tænke uden styrthjelm og knæbeskyttere*³⁷.

Der er tale om tre centrale tematiske aspekter, som dominerer genren. Det autobiografiske, livsfilosofiske og peripatetiske element. Det peripatetiske går på rejsen, forstået som en dobbelthed af indre og ydre rejse, der spejler sig i hinanden. Det livsfilosofiske og selvbiografiske går på essayistens skriven sig ind i teksten. Virksomheden kunne man kalde ”at skrivetænke”, at reflektere samtidig med, at der tages udgangspunkt i egne erfaringer, iagttagelser etc., og spindes betragtninger over tilværelsens gådefuldhed. Dette optræder alt sammen under rejsen som tema, som jeg har forsøgt at vise fra forskellige vinkler med varierende essays om temaet. Dernæst har jeg udvalgt samlinger om temaer, der har et fælles tematisk indhold, bl.a. fordi de er redaktionelt samlet. Eksempelvis essays om temaet ”at frydes ved” osv. Til sidst præsenterer jeg genrens spændvidde i dens mere faglige orientering, der hidrører fra Bacon-traditionen, hvor det i højere grad er *emnet* og sagligheden, snarere end den skønlitterære eksperimenterende komposition, der er i højsædet. Det resulterer i, at det er faglige essays af afhandlingstypen (på fagligt frihjul), som præsenteres, plus et udpluk af fagfolk på frihjul, der har formidlet ud fra deres professionelle praksis, i essayistisk øjemed og uden ”knæbeskyttere”. På denne side er der kun links til de enkelte poster og udvalgte formidlere. Mit hovedkriterium har været at vælge titler ud, som på forskellig vis tegner et billede af temaer i essayet. De tre afsnit rummer en indledende introduktion, og titlerne er alfabetiseret efter titel, faglige formidlere efter profession.

4.5.4.3 Mine favoritter

Som titlen på denne underside angiver, er der her tale om mine helt private præferencer, som tilbydes med fyldige annotationer. Uden hensyntagen til andre kriterier, end at min egen entusiasme ved genren skulle frem. Siden består af præsentationer af henholdsvis enkeltessays og hele samlinger. Hvor jeg nævner enkeltessays, henviser jeg også til den samling, essayet optræder i. Hensigten er at vise, at et essay er en kortere tekst, der gemmer sig i større samlinger. Jeg har valgt samme procedure, som under ”Danske

³⁷ Borup Jensen, Thorkild. (1999), kap. 5.

essayister i det 20. århundrede” - med tre links ved hver essayist, på nær hvor det ikke har været muligt, eller relevant. F.eks. er der kun et link til ”Montaigne - genrens pioner” ved det fremhævede essay af ham, da denne side formidler ham mere udførligt. Essayisterne er her alfabetiseret efter efternavn. Fyldige annotationer ledsager formidlingen af samtlige essayister og udvalget af deres essays.

4.5.4.4 *Essayet i nyhedsmedierne*

Formålet med denne side er at demonstrere essayets relation til den trykte presse. Essayet i Danmark har en stærk relation til aviser, dagblade og tidsskrifter, og det har jeg prioriteret ud fra. Siden består af tre dele. Essayet i aviser og dagblade, essayet og tidsskrifterne samt hvor finder jeg tidsskrifterne. Jeg udpeger kendte og indflydelsesrige repræsentanter for dagbladene, alfabetiseret efter efternavn, og igen uden særlige kronologiske kriterier. Endvidere med links - som under ”Danske essayister i det 20. århundrede” og ”Mine favoritter”. Tidsskrifterne udvælges også efter en selektiv kronologi, hvor der tilstræbes en bred repræsentation, fra gamle til nye tidsskrifter. De er alfabetiseret efter titlen, og jeg har, for en ordens skyld, valgt at nævne, hvornår de er udkommet og afsluttet samt, hvis de stadigvæk udkommer. Herudover tilføjer jeg siden fire direkte links til relevante sider på Internettet om tidsskrifter og slutter med at gøre opmærksom på kulturbiblioteket Hasselbalchs Kulturbibliotek, idet det er en værdifuld, yderligere indfaldsvinkel til essayet, med over 285 bind, der rummer massevis af essays.

4.5.4.5 *Litteratur om essaygenren*

Her er jeg ude efter at gå mere indirekte til værks. Siden formidler ikke essays direkte, men derimod *om* genren. Bevægelsen går fra det lettere fordøjelige til det tungere stof, signaleret ved, at man ”scroller” sig ned af siden. Jeg formidler teoretisk litteratur, og har, så vidt jeg kan bedømme, næsten hele den relevante litteratur om essayet på dansk med. Først fremhæver jeg eksempler på artikler i henholdsvis tidsskrifter, på Internettet, i aviser samt et enkelt trykt interview. Alle alfabetiseret efter titel. Desuden giver jeg et par tips til, hvordan man kan finde flere artikler og tilkendegivelser. Herefter kommer den mere omfattende, systematiserende genremæssige litteratur om essayet, alfabetiseret efter titel. Min egen bacheloropgave er også inkluderet. Jeg begrænser mig igen til dansk litteratur, eftersom den udenlandske er noget uoverskuelig, og jeg nøjes med at give et tip til, hvordan man selv finder litteratur herom. Til sidst har jeg medtaget referencer på litteratur til de ambitiøse, som måtte ønske at skrive, eller befinder sig i en uddannelsesmæssige situation, der implicerer lignende behov.

4.5.4.6 *Montaigne – genrens pioner*

Montaigne bør, af hensyn til genrens traditionsmæssige forankring, fremhæves. Jeg begrænser mig først og fremmest til Montaigne, selv om Francis Bacon også har ydet stor indflydelse. Jeg har fundet det væsentligt at vise vejen til relevante websteder, dvs. *Montaigne studies* og *The Montaigne Project*, idet de er blandt de bedste på Internettet.

Jeg medtager et billede af Montaigne, slottet han skrev i og forsiden til hans berømte *Essais*. Desuden er der selvfølgelig links til den bedste oversættelse af værket og links til Montaignes essays i biblioteksbasen samt litteratur om ham, under 99.4. Som en krølle på halen, tilføjer jeg et link til en online-udgave af *Essais* på *Project Gutenberg*. Målet med siden er at vise essayets rødder og genrens litteraturhistoriske oprindelse.

4.5.4.7 Bag om genren

Her går jeg et spadestik dybere. Jeg formidler genrens litteraturhistoriske kendetegn og prøver at afgrænse essayet. Først leverer jeg definitioner fra ordbog, encyklopædi og litteraturlleksikon. Hensigten er at vise uoverensstemmelser i kortere definitioner. Dernæst vises den mere autoritative genrekarakteristik, repræsenteret ved henvisning til Thorkild Borup Jensens definition af essayet. Min egen lille sproglige introduktion og beskrivelse af genren følger efter, opbygget som en annoteret bibliografi med links til hele webstedet for at vise logikken i valget af min websider. Ideen er at koble hele udvalget og sammensætningen af webstedet sammen til en forståelse for brugeren. Jeg gennemgår diverse karakteristika ved essayet, forløb, afgrænsning, den danske tradition m.m. For at rode bod på problemet om genrens eksotiske etymologiske ophav, medtager jeg lidt forklarende stof om ordet *essay*'s betydning. Websiden slutes af med gengivelse af en skematisk model over essayets to hovedtyper, af didaktiske og pædagogiske grunde, hvor man kan lære at skelne essays fra hinanden. Til yderligere hjælp hermed tilkendegiver jeg min relation til den primære inspirationskilde, Thorkild Borup Jensens *At tænke uden styrthjelm og knæbeskyttere*, hvor jeg giver min egen anmeldelse af værket, suppleret med links til anmeldelser i bibliotek.dk, link til værket og til andre værker af forfatteren.

4.5.4.8 Bag om projektet og kontakt os

Åbenhed omkring et projekt kan være en god ting. Jeg ønsker ikke at skjule mine erfaringer, komplikationer og betragtninger over arbejdet med essayet som genre. Derfor lader jeg brugeren få et indblik i, hvad de sidste to semestres arbejde har resulteret i på godt og ondt. På siden finder man annotationer (dvs. abstracts) til begge mine opgaver (bacheloropgaven og denne rapport over webformidlingen af essayet). Billede af undertegnede er inkluderet. Desuden er begge opgaver tilgængelige online³⁸. For at oplyse om projektet forklares der desuden lidt om projektet, målgruppen og gives mulighed for, at brugeren kan komme med ris, ros og spørgsmål. ”Bag om projektet” og ”Kontakt os” henviser, som eneste tilfælde på webstedet, til to forskellige ikoner på navigationslinien, men optræder på samme side.

³⁸ Den version af bacheloropgaven, jeg lægger ud på min side, tilpasses ved senere lejlighed Thorkild Borup Jensens korrektioner. Jeg fik god kritik ved karaktergivningen på bacheloropgaven, men ville gerne høre, hvad ”eksperten” kunne bidrage med af konstruktiv kritik, derfor har jeg valgt en redigering af bacheloropgaven, som kommer til at figurere på siden, efter projektets afslutning. Det gælder også denne rapport, som lægges også ud efter bedømmelsen.

4.5.4.9 Forsiden – en appetitvækker

Den sidste side, jeg har udviklet, er forsiden, som er en appetitvækker. Her vises navigationslinien, og jeg skriver kort om formålet samt medtager billede af undertegnede igen.

4.6 Designfasen

Tredje og næstsidste trin på mit arbejdsskema vedrører designfasen. Her har jeg valgt at kommentere på de metodiske indfaldsvinkler til designet af webstedet. Jeg vil forklare de omstændigheder, websiderne er blevet udviklet under og redegøre for de udfordringer, vi har kæmpet med undervejs.

4.6.1 PRIORITERING

Eftersom der ikke fremgår specifikke omfangsmæssige krav til udarbejdelsen af dette projekt, har jeg konstrueret et prioriteringsskema, for at indikere den rækkefølge, de enkelte websider udvikles i (se bilag 5). For at undgå at skulle havne i den situation, at jeg ikke kunne fremvise et ”færdigt” produkt ved projektets afslutning, var prioriteringen nødvendig. Det har været umuligt at planlægge hele designfasens omfang, så en webside er blevet færdiggjort ad gangen. Denne rapport viser denne rækkefølge. Efter projektets deadline er der således kun få kosmetiske aspekter, som mangler at blive justeret, samt offentliggørelse af siden, hvilket sker efter bedømmelsen. Desuden vil jeg inden da designe, for at skabe en totalformidling af genren, et særligt atlas over essayets placering i biblioteket. I navigationslinien er, af tekniske grunde, denne allerede foregrebet, med et link til en side, som er under udarbejdelse. Mere om verdensbilledet under afsnit om værdiforøgelse.

4.6.2 METODISK INDBLIK OG REDEGØRELSE

En væsentlig ting ved et projekt som dette er at finde en balancegang i arbejdsmetoder. Hvis man ser på, hvor mange dimensioner, der kan høre ind under udarbejdelse af websites, samt rolle- og funktionsinddeling, kan det let blive komplekst³⁹. I samarbejde med Per Hofman fandt jeg frem til en enkel metode. Som udgangspunkt har jeg udarbejdet websiderne og Per har rettet, tilføjet og kommet med forbedringer, hver gang vi har haft arbejds møde. Alt sammen mens vi i fællesskab blev enige om, hvordan det skulle se ud. Visse ting har jeg, pga. kompetencemæssig utilstrækkelighed, ikke kunnet håndtere, såsom de mere programatiske forhold ved webstedet. Dem har Per derfor hjulpet med. Samtidig har det været et krav, at mit websted skulle tilpasses Silkeborg Biblioteks hoved-websted, mht. layout og indretning. Det betyder, at jeg har arbejdet

³⁹ Lyngsie, Henrik. (1998), s. 63-66. Lyngsie nævner en liste over ansvarsområder tilknyttet webprojekter, som jeg har brugt til at skabe et forståelsesmæssigt overblik over mit produkt. I nævnte bog er der dog tale om design af større websites, og ikke alle funktioner kan siges at vedrøre mit eget projekt.

med at designe websiderne ud fra en *grundskabelon* med faste farver, tekst, skrifttyper, stylesheets, baggrund, navigation og gif-filer⁴⁰. Ud fra dette grundlag har jeg så haft en frihed til at vælge yderligere grafik, billedfiler og opbygning i øvrigt. Hvad angår software, har jeg arbejdet i programmet Stones WebWriter⁴¹, hvori jeg har tillært mig de mere grundlæggende funktioner⁴². Programmet er et avanceret html-program, som alligevel har den fordel, at man hele tiden kan følge sidernes opbygning og samtidig lokalisere fejl i html-koderne. Jeg har forsøgt at sætte mig ind i de mere fundamentale teknikker og principper for html-kodning⁴³. Alle andre tricks og tips har Per vist og instrueret mig i undervejs.

4.6.2.1 Drejebogen

I bogen *Design for WWW* er der visuel fremstilling af de forskellige planer og kompetencer, der trækkes på ved webdesign⁴⁴. Processen går fra det overordnede til det mere specifikke. Først gælder det om at tilrettelægge kommunikationsprocessen, dernæst etablering af arkitektur og udtryksform. Herefter laves de enkelte sider, og endelig handler det om at tilpasse sprog, farver, billeder m.m. Et websted er, som bekendt, en hypertext med en bestemt startside, hvor hypertext dækker over en samling af elektroniske sider, der er indbyrdes forbundet med links. Det væsentlige at forstå er, at websted snarere dækker over en struktur end et indhold. Indholdet går mere på de enkelte webdokumenter. Hvad det handler om er følgende at skabe en overskuelig, velfungerende hypertext, der ikke forvirrer brugerne.

Først lavede jeg derfor en simpel oversigt over mine websider, og kunne herudfra se hvilke sider, der var beslægtet (se bilag 5). Men hele ideen med mit websted er jo at fremstille essayet i dets fulde bredde, og derfor ønskede jeg ikke at gruppere nogle sider under andre og dermed skabe et misvisende hierarki eller en bestemt rækkefølge for anvendelse. Bilaget fungerer således kun som grundlag for arbejdsprocessen og ”forståelsesmæssig” inddeling af webstedet. Strukturen gav, med andre ord, altså sig selv *ud fra formålet* med formidlingen.

4.6.2.2 Struktur

Jan B. Steffensen har opstillet tre typer diagrammer for strukturen⁴⁵. Valget for webstedet er faldet på en ”spind-struktur”(se bilag 6). Her er linkene fastlagt på tværs af niveauerne. Hensigten er, at brugeren kan springe rundt mellem siderne, akkurat efter eget ønske, og ikke tvinges til at skulle passere irrelevante sider. Da webstedet er differentieret i form af en mange-facetteret ydelse, appellerende til forskellige

⁴⁰ Dog har jeg lavet en håndtegning af en særlig ikonbaseret navigationslinie, der skulle tilpasses alle sider og være synlig overalt på webstedet. Per har stået for det tekniske design heraf (se bilag 6).

⁴¹ Programmet er gratis tilgængelig på <http://www.stoneware.dk>. Valget af dette software skyldes primært, at det er det, Per arbejder med til daglig.

⁴² Kalleshave, Brian. (2000) og Kalleshave, Brian. (2001).

⁴³ Astrup, Anders. (2000) og Steffensen, Jan B. (1999).

⁴⁴ Heilesen, Simon; Wille, Niels Erik. (2001), s. 31.

⁴⁵ Steffensen, Jan B. (1999), s. 16-18.

målgrupper, er spind-strukturen formentlig den mest hensigtsmæssige struktur at benytte.

Alle sider kan benyttes selvstændigt, uden at man behøver at klikke ind på andre for at hente oplysninger af relevans for den pågældende side. Alligevel er det en fordel, endda det oplagte formål, at man anvender siden dynamisk, eftersom hver enkelt side tilføjer flere og nye aspekter til essayet. Klikker en bruger sig eksempelvis ind på ”Mine favoritter” bliver vedkommende ikke klogere på hele essayet, men vedkommende ved også hele tiden, hvor han/hun kan udvide sit vidensbehov. Nemlig i kraft af navigationslinien, der er placeret på samtlige sider.

4.6.2.2.1 Forholdet mellem indhold og struktur

Jeg har helt klart tilstræbt få, men fastlagte sider, hvor alt ønsket indhold om delaspektet fremgår. En side vedrører kun de aspekter, der er relevante for den pågældende side, der springes ikke til andre undersider. Hensigtsmæssige undtagelser eksisterer dog. Eksempelvis ved Montaignes essay, under ”Mine favoritter”, lænkes der kun til side med ham. Desuden har jeg for læringens skyld udarbejdet min genreintroduktion under ”Bag om genren” som en annoteret bibliografi, hvor links til de enkelte undersider på webstedet kan benyttes. Alt sammen for at skabe et forståelsesmæssigt overblik.

4.6.2.3 *Billeder*

Samtlige billeder har jeg selv scannet ind og Per har så varetaget den tekniske behandling heraf. Billeder er lagt ud til sidst for at gøre tekstarbejdet færdigt først. Fælleslogoet, der består af et øje, for - indlysende nok - at manifestere webstedets status som ”øjeåbner”, går igen på alle sider. Ellers er billeder anvendt, hvor vi har fundet det naturligt. Dvs. billeder er især anvendt som et æstetisk virkemiddel, men hovedsageligt også til at synliggøre de essaytitler, der ønskes formidlet, så disse ikke fremstår som ”golde” links. Det skal understreges, at ikke alle titler er behæftet med tilhørende billede, da det vil blive alt for ressourcekrævende. Kriteriet har i så tilfælde været, som f.eks. under ”Temaer i essayet”, at tilføje et billede pr. afsnit som appetitvækker. Hvad angår grafikfiler i gif-format har jeg forsøgt at vælge ikoner, hvis symbolske indhold gerne skulle passe til de delelementer, de er placeret ud for. Således f.eks. en skrivende hånd ud for afsnittet om at skrive og analysere essays etc. Tung grafik og animationer er der ikke gjort brug af, af hensyn til brugerens indkørsel/download af websiderne. Jeg har endvidere gjort flittig brug af en gul ”idélampe” for at markere væsentlige pointer, tips og fiduser til videre søgning, m.m.

4.6.2.4 Publicering og vedligeholdelse

Websiderne er opbygget ud fra den erkendelse, at webstedet primært er statisk, dvs. ikke ændres yderligere, med mindre behovet opstår, eller der viser sig at være evt. tekniske fejl. Webstedet er altså udarbejdet ud fra et ønske om minimal vedligeholdelse. Derimod er det planlagt at opdatere en enkelt underside, med præsentation af omtalte ”Essayets verdensbillede”. Vedligeholdelse er aftalt mellem Per Hofman og undertegnede, og desuden er webstedet tilført relevante metadata oplysninger, med henblik på søgemaskiners søgeroboter/”spiders”. Per Hofman vil til sidst sørge for at webstedet kommer ud på Silkeborg Biblioteks hjemmeside, ved en passende lejlighed.

4.6.2.5 Markedsføring

Det er muligt, at siden vil komme til at indgå i ”Ekspertpanelet”, der ligger under Litteratursiden.dk. Ydermere vil der blive lavet en reklameseddel, folder eller lignende til markedsføring på selve biblioteket, inklusiv evt. bogudstillinger. Endelig skriver jeg selv en artikel til *Bibliotekspressen*.

4.6.3 KONTAKTEN TIL BRUGEREN – SPØRGSMÅLET OM BRUGERVENLIGHED

Det altoverskyggende mantra i litteraturen om webdesign er spørgsmålet om brugervenlighed. Som det fremgår af DialogDesigns rapport over brugervenligheden på Silkeborg Bibliotek, er brugere og systemudviklere ofte uenige om, hvad der skal forstås herved⁴⁶. Det gør det svært at indkredse begrebet, og jeg har derfor valgt at holde mig til nogle kravspecifikationer.

4.6.3.1 Krav til brugervenligheden

Først lidt om generelle forhold. Regler, krav, forventninger, kriterier er alle ord, der går igen, når man taler om brugervenlighed. Litteraturen om emnet er uoverskuelig og jeg har bestræbt mig på at holde mig til få konkrete synspunkter, udtrykt i korte, men prægnante formuleringer. Eksempelvis opregner Jan B. Steffensen ni regler for design af hjemmesider⁴⁷.

⁴⁶ Molich, Rolf. (2001).

⁴⁷ Steffensen, Jan B. (1999), s. 20.

1. Anvend klart og præcist sprog
2. Organiser teksten, så den vigtige information hurtigt kan identificeres
3. Gruppér beslægtet information både semantisk og visuelt
4. Anvend et ensartet layout på alle siderne
5. Anvend kun fremhævninger i moderat omfang
6. Overvej nøje brugen af links
7. Undgå at gentage de samme links
8. Hav altid et link tilbage til forsiden
9. Identificér hjemmesiden på alle sider

Alle kan siges at vedrøre problematikken med brugervenlighed. Samtlige af disse kriterier er, efter egen opfattelse, indfriet på webstedet ”Essayet - en øjeåbner”. Men er det nok og tilstrækkeligt, eller er sagen mere kompliceret? Hvorfor i det hele taget brugervenlighed, kunne man spørge?

Først og fremmest er det krav, som brugerne, der efterhånden som Internettet har udviklet sig, er blevet mere og mere forvænt med. De ser først og fremmest på resultatet, ikke alt det, som går forud. Andre grunde er, at brugerne skal have let ved at *lære* og *huske* webstedet, og kunne bruge det *effektivt* og *tilfredsstillende*, som Molich skriver⁴⁸. Problemet er bare, som Heilesen & Wille pointerer under funktional kommunikation, at brugerne lægger vægten *forskellige steder*⁴⁹. Brugervenlighed er ikke en homogen størrelse, om end visse generelle aspekter har decideret karakter af at være fundamentale. Bestemte kriterier for links, navigation, opdatering, m.m. Nogle brugere foretrækker, at webstedet fremtræder i fuld flor med den nyeste, mest avancerede teknologi, andre vægter funktional kommunikation, andre igen det æstetiske. Som bibliotekar bliver man derfor, i forlængelse heraf, nødt til at spørge ind til sin egen profession og faglige selvforståelse. Hvad er det, biblioteket gerne skal signalere ved webdesign? Ord som troværdighed, nøgternhed, overskuelighed, tydelig og konkret information, direkte adgang etc. springer i øjnene. Balancen ligger mellem at understøtte en god oplevelse og tilgodese konkrete informationsbehov. Molich opstiller fem gyldne regler, han mener kan bidrage til at fremme brugervenligheden. De lyder⁵⁰:

1. Kend brugerne
2. Inddrag brugerne
3. Lær af andre
4. Koordiner systemets dele
5. Afprøv og ret systemet

⁴⁸ Molich, Rolf. (1999), s. 17.

⁴⁹ Heilesen, Simon; Wille, Niels Erik. (2001), s. 10.

⁵⁰ Molich, Rolf. (1999), s. 27.

Problemet med at inddrage brugerne er, som allerede nævnt, bl.a. et spørgsmål om ressourcer⁵¹. Derfor vil jeg nøjes med at slå ned på det med at lære af andre. En værdifuld måde at optimere brugervenligheden på, er ved at skele til *lignende* websteder, der nyder stor anseelse. Jeg kommenterer dette aspekt under værdiforøgelse og formidling af essayet. Websidernes koordinering er allerede omtalt. Dog er afprøvning i form af en decideret brugertest ikke foretaget. Her har jeg ”kun” haft Per Hofmans råd at holde mig til. Ligeledes mere herom under afsnittet om værdiforøgelse og formidling af essayet.

4.6.3.2 Checklister for webdesign

Mekaniske checklister skyder i litteraturen op som paddehatte. Fordelene er, at man har konkrete punkter, man kan ”måle” på. Problemet er bare, at de ofte er standardiserede, og intet produkt er vel, ret beset, ren standard? Kunsten må bestå i at sortere de vigtigste punkter ud og følge dem. Jeg har valgt at forholde mig til bogen *Design for WWW*, der ud fra talrige eksempler på websider viser, hvordan man kan og bør lave sine sider, og modsat, hvad man bør undgå. Der opereres med en overskuelig checkliste bestående af ti punkter, der har den fordel, at den er formuleret med underspørgsmål og separate afsnit, der går i detaljer med punkterne. Dvs. man konfronteres mere direkte med sine overvejelser over brugervenligheden. Der lægges op til at reflektere over, hvordan formålet er gennemtænkt, hvem man henvender sig til, hvor let navigation er, om farver og illustrationer er hensigtsmæssige, osv. Der står ikke bare ”husk layout” eller ”sproget er vigtigt”. De ti punkter er⁵²:

1. Formålet
2. Målgruppe(r)
3. Designprincipper
4. Struktur
5. Navigation
6. Layout
7. Sprog og tekst
8. Illustrationer
9. Grafisk staffage
10. Farver

⁵¹ Kruse, Filip. (1999) er her en interessant tekst til belysning, ved det, at han kritiserer den måde, mange brugerundersøgelser er blevet udført på samt demonstrerer, at det ikke er nogen selvfølge, at brugernes involvering er til nogen hjælp, hvis de ikke har kendskab om den helhed, projekterne skal udvikles og indgå i. Andre problemstillinger, der angår brugerdeltagelsen, finder man i Clausen, Hasse. (2000), kap. 6, hvor han bl.a. opererer med *brugerrepræsentanter*. Jeg vil kommentere brugen heraf, under afsnittet om værdiforøgelse af min formidling af essayet.

⁵² Heilesen, Simon; Wille, Niels Erik. (2001), s. 11.

Ti punkter, jeg har tænkt ind i hele designarbejdet. I et vist omfang giver det sig selv ud fra de standardprocedurer, jeg har været underlagt, så jeg har hovedsagelig brugt dem som en checkliste, jeg kunne måle mine egne designmæssige udfoldelser efter.

4.6.3.3 Kvalitet og brugervenlighed?

Efter disse betragtninger melder spørgsmålet sig om, hvad kvalitet er. Kvalitet i forhold til brugervenligheden, hvad vil det sige? Hasse Clausen betoner subjektive anskuelser ved kvalitetsvurdering, foranlediget af forskellig smag, præference, erfaring m.m. Han skelner således mellem faktisk og fortolkende (hermeneutisk) vurdering. Det afgørende er, at han skriver, at:

”...når alt kommer til alt, er det vores oplevelse af fænomenet der er bestemmende for udfaldet af vores vurdering.”⁵³

Med andre ord, han postulerer, at man ikke kan måle kvaliteten, at den er subjektiv, men at man deraf ikke kan udlede, at det er uhensigtsmæssigt at arbejde ud fra retningslinier og faste kategorier, som f.eks. en checkliste, som vist ovenfor. Resultatet bliver derfor ofte, at kvalitetsvurderende aspekter bliver vurderet på systemets og produktets præmisser, ikke brugernes.⁵⁴ Fordelen ved at have haft Per Hofman som sparringspartner har været, at jeg har haft hans erfaring at læne mig op ad. Han har således i praksis været ”dommer” på området med brugervenligheden, i tilfælde, hvor jeg har været i tvivl. Mine egne kriterier er alene fra litteraturen, da jeg ikke har decideret praktisk erfaring med webdesign. I øvrigt er det svært at eksplicitere alle kvalitetsmæssige kriterier. Når man sidder ved skærmen kommer det subjektive element i høj grad til at dominere, ud fra, hvad man synes tager sig godt ud. Derfor har vi også anvendt den arbejdsmetode, hvor jeg først kommer med udkastet til sidens opbygning, med alt, hvad jeg har kunne designe selv, og så har Per justeret det i forhold til sine erfaringsbaserede kriterier.

4.6.3.4 Kriterier, jeg personligt har lagt særlig vægt på

Selv har jeg kogt det ovenstående ned, trukket fra, og spurgt mig selv, hvilke aspekter, der var mest oplagte at have styr på, i forhold til mit projekts størrelse. Jeg mener, at det drejer sig om:

⁵³ Clausen, Hasse. (2000), s. 277.

⁵⁴ Derfor opstiller han da også selv 7 aspekter; det sociale, det emotionelle, det musiske, det æstetiske, det intellektuelle, det virksomme, og sundheden. Men jeg finder det svært at benytte disse til en vurdering af mit websted. Det er kriterier, der er udtænkt i forhold til større systemer.

- Navigation
- Logisk opbygning
- Sproget
- Indhold kombineret med æstetisk udtryk
- Åbenhed og metodisk hensigt
- Synliggørelse af formålet og genren

Især sproget har voldt mig problemer. Hvilket sprog skriver man i? Jeg har allerede talt om ”du-sprog” for at fremme indtrykket af direkte, personlig kontakt. Men netop sproget er vanskeligt at strukturere i forhold til brugervenligheden. Det skal gerne fremhæve indholdet. Jeg har følgelig ladet mig inspirere af Kilians tre elementære anbefalinger⁵⁵.

Ser man på sagen med brugernes briller, formoder jeg de væsentlige aspekter og fokuspunkter er:

- Overblik over genren
- Interessevækkelse/iøjnfaldenhed
- Informativt indhold på flere planer, da målgruppen er differentieret
- Fordomsfrihed, religions- og holdningsfrihed
- Modsatrettede ønsker – neutralitet/kvalitet/alsidighed/aktualitet
- Ønsker om, at formidlerens personlige engagement skal skinne igennem
- Et kontant og effektivt informationssøgningsværktøj
- ”At få øjnene åbnet for noget ukendt”
- ”Mod på at gå videre”

Igen forskellige krav, der må tænkes at komme fra forskellige brugere. Jeg har forsøgt at tænke alle punkter ind i udviklingsarbejdet, hvilket webstedet i sin helhed skulle indikere.

⁵⁵ Kilian, Crawford. (1999), s. 26-27. ”Narrative order”, ”Logical order” og ”Categorical order”. Det er problematisk at tale om en logisk rækkefølge for sprogets præsentation af indholdet på webstedet. Logikken lægger sig hovedsageligt til min vidensbaserede opfattelse af essayet. Men det er ikke sikkert, denne fremstår logisk for brugeren. Derfor er hvert afsnit på websiderne også suppleret med introducerende annotationer, der ”forklarer” indholdet.

4.6.3.5 Lidt om browsing vs. søgning

Per Hofman nævner, at tendensen går mod mere browsing⁵⁶. Han refererer til en undersøgelse af Jared Spool, som er ekspert i brugervenlighed, hvor det fremgår, at det er over 77% mere sandsynligt, at brugerne finder det, de søger, ved at bruge browsing, hvor man navigerer sig rundt via klikbare ord. På mit websted fandt vi det naturligt at supplere med søgefunktioner, hvor de var oplagte, det være sig: ”Danske essayister i det 20. århundrede”, ”Temaer i essayet” og ”Mine favoritter”. Her er efterspørgslen direkte rettet mod titler, personer, emner og temaer. Søgeboksen er således designet, at den ”støvsuger” for essays om det emne, der ønskes. Alternativet var utålelige mængder af støj, ved at benytte den almindelige søgeside på biblioteket. Dvs. søgebokse er ikke diskvalificerende i sig selv, men skal målrettes og udspecificeres.

5. Konklusion som evaluering og værdiforøgelse af min webformidling

Denne sidste del kunne, med inddragelse af værdiforøgelse i formidlingen, fylde en opgave i sig selv. Jeg vil derfor kun perifert nævne de områder, jeg mener kunne forbedres samt lade mig inspirere af til eventuelle kommende projekter. Men først de konkluderende bemærkninger til mit projekt.

5.1 De konkluderende bemærkninger

Allerførst det selvfølgelig. Webstedet kunne have været designet på 100 andre måder. Det giver sig selv. Jeg har imidlertid, med udgangspunkt i mine kompetencemæssige forcer og svagheder, valgt at lægge min indsats, hvor evnen rækker. Det betyder, at jeg, hvis jeg havde haft yderlige weberfaring, ville jeg have gjort mere ud af det æstetiske, på enkelte sider. Det meget informative indhold på nogle af siderne er sikkert, for mange brugeres synspunkt, lidt for tekstbaseret og kunne blødes op med grafik m.m.

Hvad det indholdsmæssige angår, har jeg forsøgt at komme rundt om så mange relevante sider af essayet, som muligt. Her er kriterierne direkte relateret til de litteraturhistoriske aspekter og genrens potentialer. Her kunne der naturligvis, kvantitativt set, have figureret flere eller færre indholdselementer. Men det vil altid være en svær balance, og jeg har under de enkelte afsnit redegjort for, hvorfor jeg fandt de indholdselementer, jeg anvendte, berettigede. Jeg kunne eksempelvis have inddraget flere temaer⁵⁷. Det svære har især været at finde frem til kriterier for selektion af indholdet, da man i mange tilfælde kan tale for og imod mine kriterier. Jeg har personligt lagt meget vægt på *genrens* præmisser, og trukket på Pers kompetencer, hvad angår problemstillinger om brugervenligheden. Det har givet en vis dynamik, men også

⁵⁶ Hofman, Per. (2002a), s. 30.

⁵⁷ Oprindeligt havde bibliotekar Karin Svendsen og undertegnede, ud fra en gennemgang af essaysamlingerne rundt omkring i biblioteket, opereret med mere end 8 temaer. Men blev af realistiske grunde enige om at holde os til de, af Borup Jensen, formulerede tre kernetemaer.

visse uoverensstemmelser. Eksempelvis har vi været i tvivl om, hvorvidt mine annotationer ved præsentationer af enkelte poster og essayister har været for omfattende. Min holdning er den, at essayet ikke er så kendt endda, så jeg har gjort, hvad jeg kunne for at fremvise de enkelte essays potentialer.

Strukturen har været oplagt set i forhold til genrens spændvidde, men vi har anvendt navigationslinien for at bevare overblikket og respektere forskellige brugerbehov samt målgruppens præferencer. Jeg har ikke haft et systematisk evaluerings- og styringsværktøj til at designe webstedet, ud over Pers erfaring og egne ideer, den generelle litteratur samt mit skema over arbejdsprocesser. Her ligger der, indrømmet, en udfordring for mig, mht. lignende projekter i fremtiden. Kvalitet i formidlingen og brugervenligheden er i høj grad påvirket af problematikken om det subjektive. Derfor har jeg haft mest nytte af checklister og Pers råd og vejledning. Rent metodisk var opbygningen af webstedet godt hjulpet af min bacheloropgave, som i stor udstrækning leverede det teoretiske og metodiske grundlag. Et forhold, jeg finder det svært at ændre på er, at jeg ikke har haft overblik over, hvor omfattende designfasen ville være. Det betyder, at de krav, ideer og kriterier, jeg har udvalgt og udarbejdet indholdet efter, ikke kun kan ses i forhold til essayet og brugerne, men også må ses i lyset af, hvor ressourcekrævende det er at designe et websted. Det optimale er dog at tilgodese både genren og de brugere, genren formidles til, og det er denne balancegang, som har været omdrejningspunktet for mit projekt.

Sammenfattende vil jeg sige, at god webformidling er et spørgsmål om kompromisser, der tilgodeser både brugernes forventninger, faglige selvforståelse og ressourcemæssige kapacitet. Endelig vil jeg fremhæve nødvendigheden af solid viden om både indhold og teknisk design. Uanset hvilket emne, der formidles. Altafgørende er det endvidere at have et klart formål med formidlingen, og et personligt engagement. Sluttelig må man konstatere, at det er vanskeligt at formidle ”øjeåbnende”, eftersom jeg ikke sidder inde med formlen for, hvad de enkelte øjne iagttager.

5.2 Evalueringsmetoder og metoder til værdiforøget formidling

Jeg vil slutte med et par lærende overvejelser over, hvad man kunne gøre i et evaluerende og videreudviklende perspektiv.

5.2.1 KLARGØR FORMIDLERES ROLLE I MERE KONKRET FORSTAND

Der er brug for at klargøre, hvad bibliotekaren, den intermediaære formidlers rolle består af, i forhold til webformidling. Upræcise traditionsforankrede forestillinger om formidlingen er næppe længere gangbare. Med ankomsten af den ”ikke-fysiske æra” skal der lidt andre boller på suppen. Det gælder nok også i forhold til diskussioner om social arv og forkromede læringsteorier. Formidlingsbegrebet må derfor frem i lyset, anskuet i forhold til *konkrete* opgaver, som det eksempelvis er tilfældet her. Hvad er formidling egentlig for en størrelse, kunne man spørge? Næppe kun et spørgsmål om

brugervenlighed! Her ligger der et helt felt, hvor flere institutioner kunne være involveret. Samarbejde med *uddannelsessystemet* kunne i højere grad komme på tale.

5.2.2 BENCH-MARKING AF BRUGERVENLIGHEDEN OG WEB-STEDET

Et oplagt sted, man kunne gå ind og forbedre og drage konstruktive erfaringer til lignende og efterfølgende projektarbejde, er ved at sammenligne med kriterierne bag lignende projekttyper. Dvs. man kunne gøre brug af komparative undersøgelser⁵⁸, hvor der er indholdsmæssigt sammenfald mellem de websteder, der ønskes sammenlignet. Eksempler på websteder, jeg kunne inddrage i en evaluering af *Essayet - en øjeåbner*, kunne være Litteratursiden.dk, Epoke m.fl.⁵⁹.

5.2.3 VERDENSBILLEDET

Websidens navn	Indhold
Essayets verdensbillede	Omhandler et forsøg på totalformidling af genren ud fra fremstilling af specialsøgninger i klassifikationssystemet.

Dette tiltag vil blive forsøgt udført i februar måned 2003. Med essayets verdensbillede tænker jeg på en form for total-indgangsportal, i form af en side, hvor der laves et atlas, som viser "hele" DK5's samlede indgangsmuligheder til søgning efter essays. Dette skal designes efter emneord, ikke klassifikationskoder, eftersom det vil forvirre brugerne. Men søgestrengene skal designes, så de støvsuger posterne under de enkelte hoved- og undergrupper. Ordningselementet skal være med udgangspunkt i grupperne 04 – 04.6, da det er essayets hovedklassifikationer. En principiel tegning er vedlagt i bilag 7 til demonstration. Formålet er at modvirke problemet med essayets spredte opstilling i biblioteket, samt at levere en samlet søgeindgang til genren. Resultatet vil komme til at indgå på den side, som allerede er designet i sin grundform, og som kan ses fra menulinien/navigationslinien, på lige fod med de andre sider.

5.2.4 BRUGEREN, DER KIGGER OVER SKULDEREN

En anden værdiforøgelse. Molich skriver, at man kunne have engagerede brugere involveret⁶⁰. Det kunne have form af en direkte evaluering ved skærmen sammen med projektarbejderne, uden interviews eller lignende. Man kunne også, principielt set, forsøge at få etableret brugerrepræsentanter, som Hasse Clausen taler om⁶¹. En repræsentant fra universitetet, en fra gymnasiet, en studerende eller lignende. Det ville

⁵⁸ Et metodisk evalueringsværktøj ligger f.eks. formuleret hos Clausen, Helge. (1999) i hans rapport over metoder til evaluering af bibliotekernes netsteder.

⁵⁹ Valget af disse ville være oplagt, eftersom de præsenterer genrer, forskellige aspekter, facetterede ydelser m.m.

⁶⁰ Molich, Rolf. (1999), s. 29.

⁶¹ Clausen, Hasse. (2000), kap. 6.

være ressourcekrævende, men med til at sikre, at designet og indholdet af webstedet ikke blev for indforstået, bibliotekarisk.

5.2.5 ASSOCIERING OG KLASSIFIKATION

Spørgsmålet om klassifikation skal revurderes. Universelle klassifikationssystemer á la DK5 lever i en anden verden, og kan ikke blive ved med at legitimere sig selv for evigt med den udvikling, der løber ved siden af. Klassifikation skal kombineres med synliggørelsesstrategier. ”Skatten skal hæves fra havets bund”, som Per Hofman skriver⁶². I den forbindelse er det værd at studere den sammenhæng, der er/kan være mellem kognitionsforskningen i bred forstand og vidensorganisation.

Nyere hjerneforskning vil næppe lade sig begejstre af endeløse rækker af biblioteksreoler med nydelige opstillingssignaturer. De er overrumplende i en overrumplende verden. Konsekvensen kunne være, at som fysisk opstillingsgrundlag og grundklassifikation, kunne nuværende praksis danne ramme for mere visionære manøvrer. Taler vi Internettet kunne en mulighed være at gruppere viden i mere associationsbaserede, og relationsbaserede klynger, visuelt fremstillet, snarere end hierarkiske og indskrænkede facetter m.m. En synliggørelse af en genre som essayet kunne f.eks. hente inspiration i den software, firmaet TheBrain Technologies Corporation har udviklet⁶³. *The Brain* kunne være et bud på fremtidens måde at gruppere vidensressourcer dynamisk. Fordelen er, at man kan navigere rundt efter mere avancerede teknikker, hvor emnet i centrum hele tiden vises i fokus på skærmen, samtidig med, at relaterede delemner vises via såkaldte klikbare spind-strukturer. Et forsøg er allerede gjort med litteratur på producentens side⁶⁴. I det hele taget gælder det, at essayets synliggørelse må indgå i et samspil mellem brugerlogik og bibliografisk repræsentation, domænemæssigt kendskab samt teknologisk nytænkning.

⁶² Hofman, Per. (2002b), s. 2.

⁶³ <http://www.thebrain.com>

⁶⁴ http://www.webbrain.com/html/default_win.html

6. Litteratur

Abild Jensen, Jesper. (2002). *Essayets iagttagelse* - et forsøg på synliggørelse af essayets potentialer. Bacheloropgave fra Danmarks Biblioteksskole. Aalborg : Danmarks Biblioteksskole. 42 s.

Astrup, Anders. (2000). HTML Tutorial. [citeret 29.12.2002]. Tilgængelig på Internet: <URL: <http://www.html.dk/tutorials/html/>

Bakka, Jørgen Frode; Fivelsdal, Egil. (1998). *Organisationsteori. Struktur, kultur, processer*. Handelshøjskolens forlag. 1988, 3. udgave. 1998

Borup Jensen, Thorkild. (1999b). *At tænke uden styrthjelm og knæbeskyttere* : om essayet som genre og det danske essay i det 20. århundrede. [S.l.]: Dansk lærerforening. 312 s.

Brandt-Pedersen, Finn. (1995). *Genre bogen* : en fordybelse i genreforhold - med konsekvenser for dansk faget. Kolding: Nøgleforlaget. 200 s.

Clausen, Hasse. (2000). *Informationsteknologiens menneskelige grundlag*. Kbh.: Teknisk forlag. 340 s.

Clausen, Helge. (1999) *Udvikling af metoder til evaluering af bibliotekers netsteder på World Wide Web*. Afsluttende rapport. Århus: Statsbiblioteket. 70 s.

Dahl, Per. (1998). "Essayet som genre". I: *Passage*, nr. 28/29, s. 119-123.

DK5 decimalklassedeling : Systematik. (2002). [Ballerup]: Dansk BiblioteksCenter. 312 s.

Dybkjær, Lone ... [et al.]. (2001). *Kunst i netværkssamfundet*. [Kbh.]: Kulturministeriet. [citeret 27.12.2002]. Tilgængelig på Internet: <URL: http://kum.inforce.dk/graphics/kum/downloads/Publikationer/Kunst_i_Netvaerkssamfundet.pdf

Folkebiblioteksstatistik 2001. (2002). Red. Vibeke Cranfield. Kbh. : Biblioteksstyrelsen.

Gorman, G.E.; Clayton, P. (1997). *Qualitative research for the information professional : a practical handbook*. London: Library Association Publishing. 287 s.

Greene-Gantzberg, V.; Mitchell, P. M.. (1997). *Den fjerde genre: essayet i Danmark*. [Kbh.]: C.A Reitzel. 112 s.

Heilesen, Simon; Wille, Niels Erik. (2001). *Design for WWW*. [Kbh.]: Dansk Design Center. 96 s.

Hjørland, Birger. (2002). "Domain analysis in information science. Eleven approaches – traditional as well as innovative". I: *Journal of Documentation*, vol. 58, nr. 4, s. 422-462.

Hjørland, Birger. (1993). *Emnerepræsentation og informationssøgning : bidrag til en teori på kundskabsteoretisk grundlag*. Borås: VALFRID ; [Kbh.]. 258 s. (*Skifter fra VALFRID*, nr. 4).

Hjørland, Birger ... [et al.]. (1997a). *Faglitteratur, kvalitet vurdering og selektion: del II: materialevalgets domænespecifikke teori, metoder og forudsætninger*. Forarbejde til 2. udgave. Kbh.: Danmarks Biblioteksskole. 166 s.

Hjørland, Birger ... [et al.]. (1997b). *Faglitteraturens dokumenttyper: i kommunikations-, - og videnskabsteoretisk belysning. -kategorier, -medier, -former, -genrer, -niveauer & kvaliteter*. Bd. 1-2. 6. udgave. Danmarks Biblioteksskole og VALFRID. 510 s.

Hjørland, Birger. (1996). "Informationsbehov – en analyse af et vanskeligt begreb". I: *Bogens Verden*, nr. 4. [citeret 29.12.2002]. Tilgængelig på Internet: <URL: <http://www.kb.dk/guests/natl/db/bv/bv-96/4-96/inf.htm>

Hofman Hansen, Per. (2002a). "Indtryk fra en musikrejse til Berkeley i USA". I: *Danmarks biblioteker*, nr. 10, 6. årg., s. 30-32.

Hofman Hansen, Per. (2002b). "Skjulte ressourcer i biblioteket. Eksempler på synliggørelse af menneskelige og faglige ressourcer". I: *Referencen*, nr. 1, s. 3-9.

Kalleshave, Brian. (2000). *Stone's WebWriter 3*. 1 udgave, 2 oplag. Valby: IDG Forlag. 76 s.

Kalleshave, Brian. (2001). *Websider med Stone's WebWriter*. Valby: IDG Forlag. 78 s.

Kilian, Crawford. (1999). *Writing for the web*. Self-Counsel Press. 139 s.

Kneer, Georg; Nassehi, Armin. (1997). *Niklas Luhmann: introduktion til teorien om sociale systemer*. Kbh.: Hans Reitzels Forlag. 211 s.

Kousholt, Bjarne. (2001). *Projektlederhåndbogen* . 1. udgave, 2. oplag. Kbh.: Ingeniøren-bøger. 151 s.

Kruse, Filip. (1999). *Brugerundersøgelser i teori og praksis*. Arbejdsrapporter – en skriftserie fra Statsbiblioteket, nr. 2. Århus: Statsbiblioteket. [citeret 28.12.2002]. Tilgængelig på Internet: <URL: <http://www.sb.aau.dk/publ/kruse.pdf>

Lange, Per. (1957). *Ved musikkens tærskel og andre essays*. [Kbh.]: Gyldendal. 131 s.

Lov nr. 340 om biblioteksvirksomhed. (2000). [citeret 27.12.2002]. Tilgængelig på Internet: <URL: <http://www.bs.dk/lovstof/lov340.htm>

Lyngsø, Henrik. (1998). *Websites: strategi for virksomhedens kontakt til kunder og medarbejdere*. Kbh.: Teknisk forlag. 189 s.

Madsen, Mona. (1998). *Dokument søgning* – bibliografiske hjælpemidler til manual og elektronisk dokument søgning. Redigeret udgave. Kbh.: Danmarks biblioteksskole. 224 s.

Molich, Rolf. (2001). *Test af brugervenlighed af www.silkeborg-bibliotek.dk* . [citeret 12.10.2002]. Tilgængelig på Internet: <URL: <http://www.dialogdesign.dk>

Molich, Rolf. (1999). *Brugervenlige edb-systemer*. 2 udgave, 6. oplag. Kbh.: Teknisk forlag. 150 s.

Nielsen, Hans-Jørgen. (1983). ”Essayets kunst”. I: *Information*, 12.03.1983.

Passage : tidsskrift for litteratur og kritik. Temanummer: *Det gode essay*, nr. 28/29, 1998. Århus: Århus Universitet, Institut for Litteraturhistorie. 180 s.

Rømhild, Lars Peter. (1986). *Slags: om litterære arter, genrer, motiver*. [Kbh.]: Gyldendal. 234 s.

Sandersen, Vibeke. (1977). *Essayet - filosofi og fiktion*. Kbh.: Gyldendal. 98 s. (*Faglig-pædagogiske småskrifter om dansk sprog* ; 6).

Secher, Claus. (2000). *Bibliotekerne og lånernes skønlitterære bogvalg*. En undersøgelse af skønlitterært bogvalg og udlån i Albertslund, Ringsted og Thisted biblioteker. [citeret oktober 2001]. Tilgængelig på Internet: <URL: <http://www.bs.dk>

Steffensen, Jan B. (1999). *Introduktion til HTML*. Edb hæfte fra IDG. 2. reviderede udgave, 1. oplag. Valby: IDG Forlag. 79 s.

Strunck, Kirsten. (2000). "Functional requirements for bibliographic records og netpublikationer". I: *Viden om*, nr. 3, s. 5-7.

Strunck, Kirsten ... [et al.]. (1998). *Katalogiseringsteori*. Kbh.: Danmarks Biblioteksskole. 84 s.

Qvortrup, Lars. (2001). *Det lærende samfund: Hyperkompleksitet og viden*. Kbh.: Gyldendal. 303 s.

Ørom, Anders. (1997). "Genrer indenfor fagmedier". I: *Biblioteksarbejde* 51/52, s. 7-30.